

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Samhällsbyggnadsenheten
Matti Lagerblad
Planarkitekt
010-22 45 497
matti.lagerblad@lansstyrelsen.se

GRANSKNINGSYTTRANDE Diarienummer Sida
2013-11-21 401-31178-2013 1(7)

Trollhättans Stad
Stadskansliet

trollhattans.stad@trollhattan.se

Översiktsplan för Trollhättans kommun, Västra Götalands län

Utställningshandlingar daterade augusti 2013

Detta granskningsyttrande lämnas med stöd av 4 kap 9 § plan- och bygglagen (ÄPBL 1987:10). Yttrandet är en del av översiktsplanen och skall därför fogas till planen då den antagits.

Sammanfattning

Allmänt vill Länsstyrelsen framhålla att översiktsplanens övergripande inriktning på att förtäta befintliga tätorter för att utveckla den täta blandstaden och ta vara på existerande infrastruktur är en strategi som ger förutsättningar för en god hushållning med mark och energi.

Länsstyrelsens sammanvägda bedömning avseende förslaget om exploatering ut i Göta älv (Ekholms stad) inte är av så stor allmän nytta att det överväger de negativa konsekvenserna utifrån vattenvårdssynpunkt, strandskyddets syften, riksintresset friluftsliv och kulturmiljövård, samt barriäreffekten i den grönbå strukturen genom älvrummet. Beträffande riksintressena för friluftsliv och kulturmiljövård kopplat till Göta Älv bedömer Länsstyrelsen att påverkan på dessa riksintressen kan riskera att bli påtaglig om kommunen genomför förslagen om Ekholms stad och broförbindelser mellan öarna.

När det gäller utformningen av Nya Älvstaden behöver stor hänsyn tas till befintliga och planerade kommunikationsstråk samt markföreningar för att kunna tillgodose riksintressena för kommunikationer och sjöfart samtidigt som en god bebyggd miljö behöver åstadkommas.

Gällande miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten Göta älv enligt 5 kap MB har riskerar att överträdas till följd av planen.

Länsstyrelsen bedömer att frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner kan samordnas på ett lämpligt sätt.

Bebyggelse i anslutning till Göta Älv behöver säkerställas i kommande planskeden med hänsyn till boendes och övrigas hälsa eller till behovet av skydd mot olyckshändelser.

Riksintressen

Riksintresseavgränsningen för friluftsliv i Göta älv

Kommunen har uppmärksammat att den geografiska avgränsningen av riksintresset för friluftsliv avseende Göta älv inte innefattar trafikkanalen och nuvarande slussar. Kommunen föreslår att riksintresseområdet utvidgas till att även omfatta trafikkanalen. Motivet för detta är att en stor del av kärnvärdena består i det rörliga båtlivet, vilket möjliggörs genom slussning i trafikkanalen. Länsstyrelsen har för sin del inget att erinra mot det förslag på utökning av befintligt riksintresse för friluftsliv som kommunen föreslår. En översyn av friluftslivets riksintresseanspråk pågår för närvarande. Den konkreta justeringen av gränsen i anslutning till trafikkanalen och slussarna i Trollhättan kommer att hanteras inom ramen för arbetet med översynen. Länsstyrelsen kommer i januari 2014 att redovisa sina, och kommunernas, förslag till ändringar till Naturvårdsverket.

Ekholms stad och värdena i Göta älv

När det gäller förslaget till exploatering av bostäder i Göta älv (Ekholms stad) i förhållande till riksintresset för friluftslivet, i kombination med strandskyddets syften, uppstår en uppenbar konflikt. Länsstyrelsen anser att förslaget om Ekholms stad innebär en mycket olycklig barriär i det sammanhängande vatten- och landområdet kring Göta älv som utgör en viktig grönbå struktur genom hela centralorten. I praktiken skulle exploateringen av Ekholms stad innebära att den strandnära upplevelsen och kopplingen med vattnet på västra sidan av älven skulle skäras av helt. Länsstyrelsen bedömer att nyttan av det hundratal bostäder som skulle tillkomma ute i Göta älv inte kan motivera den skada som uppstår på de värden som finns i området och i Göta älv för friluftsliv, djur- och växtliv, dricksvattenkvalitet och kulturmiljön.

Ekholms stad och förenlighet med strandskyddet

Länsstyrelsen bedömer vidare att de dispensmöjligheter från strandskyddet som anges för Ekholms stad, nämligen att området behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse, inte är tillämpligt. Denna dispensmöjlighet förutsätter att bostadsbehovet inte kan tillgodoses utanför strandskyddat samt att djur- och växtlivet påverkas inte på ett oacceptabelt sätt och allmänhetens tillgång till strandområden försämras inte. Länsstyrelsen konstaterar att översiktsplanen innehåller förslag på utbyggnad av cirka 6000 bostäder sammantaget. Att med dessa förutsättningar hävda att de hundra bostäderna i Göta älv skulle vara nödvändiga att uppföra inom strandskydd och riksintresse för friluftsliv är inte motiverat utifrån ett långsiktigt hushållningsperspektiv.

Ekholms stad och broar mellan öarna i förhållande till kulturmiljövården

Påverkan på riksintresset för kulturmiljövården inom Trollhättans sluss- och kanalområde, med anledning av planerad bostadsbebyggelse och broförbindelser mellan öarna, riskerar att bli påtaglig. Området utgör ett av kärnvärdena i riksintresset med såväl stenåldersboplatserna som Ekholma. Mot bakgrund av den omfattande kända fornlämningsbilden i anslutning till Ekholms stad och kanalöarna kommer det att krävas omfattande arkeologiska

utredningar både i vatten och på land. Länsstyrelsen är tveksam till om ingreppen i denna mycket väl bevarade kulturmiljö är tillåtlig med utgångspunkt från kulturminneslagen.

På samtliga öar i älven har det funnits stenåldersbosättningar med en ålder på uppskattningsvis mellan 2000 och 4000 f kr. Några riktiga utgrävningar har inte gjorts förutom på Slottsön på 1930-talet och i början av 1960-talet. Eftersom flera av öarna har registrerade fornlämningar kommer detta att kraftigt begränsa möjligheten att anlägga promenad- och vandringsstigar. Fornlämningarna skyddas inte endast mot skador och borttagning utan det är också förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd t.ex. grusa en gångstig på eller i deras närhet. Ett sådant tillstånd förenas sannolikt med villkor om att man måste göra en förundersökning, alternativt slutundersökning på exploatörens bekostnad. Detta gäller under förutsättning att nyttan av exploateringen kan anses överstiga lämningens kulturella värde, vilket Länsstyrelsen i detta översiktliga skede är mycket tveksam till.

Länsstyrelsen vill också betona att kulturminneslagens krav på att bevara och skydda kulturmiljöer delas av alla. Det innebär att kommunen i detaljplaneringen kan komma att behöva frångå intentioner i översiktsplanen för att tillgodose exempelvis fornlämningsmiljöer.

Riksintresset sjöfart

För en framtida möjlighet till utveckling av Vänersjöfarten och riksintresset sjöfarten på Göta älv med fler fartyg och eventuellt också betydligt större fartyg samt nya godsslag är det viktigt att tillgänglighet och framkomlighet i farleden inte påverkas negativt. Det är därför viktigt att till exempel nya broförbindelser och bostadsbebyggelse i anslutning till Göta Älv anpassas till sjöfartens intressen så att ett effektivt utnyttjande av farleden inte försvåras.

Vägar av riksintresse

Länsstyrelsen bedömer att de större vägarna av riksintresse har beaktats och tillgodosetts i översiktsplanen. De nya bostadsområden som kan komma att beröra influensområdet för en väg kan studeras mer i detalj i kommande detaljplanering.

Järnväg av riksintresse

Utifrån järnvägstrafikens synvinkel är det viktigt att lokaliseringen av nya bostäder sker med väl tilltagen respektavstånd till järnvägen så att utnyttjandet av anläggningen inte försvåras eftersom järnvägstrafiken är ett mycket angeläget intresse av nationell betydelse. Denna aspekt är viktig att beakta i allmänhet men i synnerhet för utbyggnadsförslaget kring Nya Älvstaden.

Broar mellan öarna i Göta älv utifrån naturvärden

Förslaget att göra de orörda och oexploaterade öarna i Göta älv tillgängliga med broar innebär stora risker för att det kan uppstå skador på den biologiska mångfalden. Dessa öar utgör troligen värdefulla biotoper för bl.a. fåglar, just för att de är opåverkade av människor. Att göra dessa öar tillgäng-

liga för människor skulle tränga undan det rika djur- och växtliv som uppstår i områden där land och vatten möts. Utifrån ett friluftsperspektiv är det också svårt att motivera ingreppen i naturmiljöerna i älven mot bakgrund av att tillgången till befintliga friluftsområden kring älven är mycket god. Länsstyrelsen ser också en uppenbar risk för att detta stråk skulle leda till ett hårt slitage av det värdefulla älvrummet. Även Sjöfartsverket, i egenskap av markägare, anser inte att det är lämpligt att göra ytterligare öar tillgängliga för allmänheten.

Övriga riksintressen för friluftsliv och kulturmiljövård utanför centralorten har tillgodosetts på ett tillfredsställande sätt.

Länsstyrelsen bedömer att berörda riksintressen för naturvård kan tillgodoses.

Länsstyrelsen förutsätter att riksintresset för kulturmiljövård och friluftsliv i anslutning till Göta älv tillgodoses i kommunens fortsatta planarbete.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer vatten

Vid ett genomförande av översiktsplanen riskerar Göta älv att påverkas i negativ riktning vilket minskar möjligheten att uppnå fastställda miljö kvalitetsnormer. Detta gäller i första hand den ekologiska potentialen i Göta älv (sträckan mellan Slumpån och Stallbackaån) som på grund av fysisk exploatering bedöms kunna påverkas negativt. Den verksamhet som bedöms ha störst inverkan, i förhållande till den allmänna nyttan, är Ekholms stad. Här finns motstående intressen att beakta, utöver miljö kvalitetsnormerna, såsom exempelvis strandskydd, dricksvattentäktens kvalitet samt grunda bottnar som är viktiga för den biologiska mångfalden. Den typen av grunda vikar i Göta älv är ovanliga och är en viktig lokal för bland annat fisk och fågelliv. Det är viktigt att den ekologiska statusen för Göta älv kan förbättras från dagens status som måttlig till god som är satt som kvalitetskrav till år 2021. En exploatering som innebär en direkt fysisk påverkan på älven är inte på något sätt i linje med de ambitioner som arbetet med vattendirektivet och inrättandet av vattenskyddsområde siktar mot. Länsstyrelsen avstyrker därför planerna på bebyggelsen vid Ekholms stad med utgångspunkt från att Göta älv utgör ett mycket starkt allmänt intresse utifrån vattenförvaltnings synpunkt. Göta älv är av allmänt intresse för en betydligt större region än enbart för Trollhättan. Det kommunala intresset av cirka 100 bostäder i Ekholms stad väger enligt Länsstyrelsens bedömning väsentligt lägre än det allmänna intresset av att skydda dricksvattentäkten Göta älv.

LIS-område vid Sjölanda

Kommunen har gjort en mycket bra genomgång av förutsättningarna för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i Trollhättan. Ett LIS-område pekas ut vid Trehörningen strax norr om samhället Sjuntorp. Övergripande ser Länsstyrelsen att detta är ett lämpligt område för bebyggelseutveckling för att stärka tätorten Sjuntorp med ett ökat befolkningsunderlag för offentlig

och kommersiell service. Länsstyrelsen ser positivt på att man avser att detaljplanelägga området och att det finns en naturinventering som underlag. I strandnära områden där det inte finns någon befintlig bebyggelse bör den fria passagen uppgå till cirka 50 meter. Det är viktigt att lövträd bevaras och bäckmiljöer med värdefull omgivande miljö lämnas oexploaterad. Med tanke på fornlämningsbilderna finns det troligen fler såväl gravar som boplatser inom området som man måste ta hänsyn till i en kommande planering. Första steget här är en arkeologisk utredning.

Mellankommunala frågor

Länsstyrelsen bedömer att den i planen föreslagna mark- och vattenanvändning som även berör andra kommuner kan samordnas på lämpligt sätt.

Samverkan över kommungräns i olika angelägenheter gynnar som regel en kommuns utveckling. Länsstyrelsen föreslår att kommunen fortsatt samverkar i ett regionalt perspektiv vad gäller kommunikationer, bostadsförsörjning och offentlig service åt medborgarna.

Hälsa och säkerhet

Nya Älvstaden utifrån risk- och hälsosynpunkt

Möjligheterna att bebygga bostäder i området Källstorp i Nya Älvstaden hänger i stor utsträckning på möjligheterna att kunna avhjälpa de markföroreningar som kan finnas i området för att uppnå riktvärdena för känslig markanvändning. Förutsättningarna för bostäder i Nya Älvstaden är även i stor utsträckning avhängigt av om det går att lösa en godtagbar boendemiljö med avseende på buller och risker från järnväg, vägar, eventuell ny vägbro över älven samt från sjöfarten.

Geotekniska säkerhetsfrågor

De geotekniska säkerhetsriskerna skulle kunna beskrivas översiktligt ytterligare i någon mån, framför allt kompletterande information om säkerhetsrisker utanför Göta älv. Områden med begränsad stabilitet som kan vara begränsande i samband med utbyggnad eller för redan befintlig bebyggelse bör redovisas. Länsstyrelsen hänvisar till yttrande från SGI.

Bebyggelse och människor i anslutning till kraftledning

Svenska Kraftnät förtydligar i sitt yttrande vissa rekommendationer ur ett elsäkerhetsperspektiv, vilka är viktiga att beakta i den fysiska planeringen.

Allmänt

Planeringsförutsättningarna

Försvarmaktens intressen

Försvarmakten har i sitt yttrande förtydligat sina anspråk och riksintressen för totalförvarets militära del och hur detta kan formuleras i översiktsplanen. Försvarmaktens yttrande behöver beaktas inför översiktsplanens antagande.

Beredning, deltagande

De synpunkter och krav som Länsstyrelsen tidigare framfört i ett samrådsyttrande daterat den 18 mars 2013 har i stort beaktats respektive tillgodosetts.

Andra statliga sektorsmyndigheter, som i samrådsskedet framfört synpunkter, har efter bearbetning av planförslaget beretts tillfälle till förnyade ställningstaganden. Nu inkomna yttranden från sådana myndigheter överlämnas till kommunen tillsammans med detta granskningsyttrande för kännedom.

Yttranden över planen har till Länsstyrelsen inkommit från Statens geotekniska institut, Trafikverket, Försvarmakten, Svenska Kraftnät, Energimyndigheten och Vattenfall Eldistribution AB. Kopior av yttrandena överlämnas till kommunen för kännedom.

Detta granskningsyttrande har beslutats av länsöverdirektör Agneta Kores efter föredragning av planarkitekt Matti Lagerblad. I den slutliga handläggningen har även samhällsbyggnadsdirektör Christer Abrahamsson, naturvårdshandläggare Maria Ericsson, vattenvårdshandläggare Daniel Johansson, miljöskyddshandläggare Sten Wolme, handläggare skydd- och säkerhet Ulf Gustavsson, antikvarie Susanne Axelsson, landsbygdshandläggare Stefan Gustafsson deltagit. Granskningsyttrandet utgör statens samlade uppfattning om planen vad gäller Länsstyrelsens ingripandegrunder enligt 12 kap PBL i ett senare planeringsskede.

Agneta Kores

Agneta Kores

Matti Lagerblad

Matti Lagerblad

Yttranden för kännedom från:

Statens geotekniska institut, daterat 2013-10-17, Trafikverket, daterat 2013-11-07, Svenska Kraftnät, daterat 2013-09-27, Energimyndigheten, daterat 2013-11-11, Vattenfall Eldistribution AB, daterat 2013-10-29 och Försvarmakten, daterat 2013-11-04.

Kopia till:

Trafikverket
Boverket
Västra Götalandsregionen
Jernhusen AB, Region Väst
Lantmäterimyndigheten
Luftfartsstyrelsen
Västarvet
Sjöfartsverket, Sjöfart och Samhälle
TeliaSonera Sverige AB
Skogsstyrelsen, Västra Götaland
Transportstyrelsen
Statens Geotekniska Institut
Sveriges geologiska undersökning
Svenska Kraftnät
Energimyndigheten
Swedegas AB
Vattenfall Eldistribution AB
FM/HKV

Kommunstyrelsen i:
Vänersborgs kommun
Lilla Edets kommun
Uddevalla kommun
Ale kommun
Alingsås kommun
Essunga kommun
Grästorps kommun

Länsstyrelsen/
Enheten för skydd och säkerhet
Kulturmiljöenheten
Landsbygdsenheten
Miljöskydds-enheten
Naturvårdsenheten
Vattenvårdsenheten
Rättsenheten
Staben
Samby, enl. expeditionslista